

Archeologisch bureauonderzoek voor het plangebied aan de Laan van Kanaän 55 in Beverwijk

Gemeente Beverwijk

COLOFON

Hollandia reeks nr. 990
Titel: Archeologisch bureauonderzoek voor het plangebied aan de Laan van Kanaän in Beverwijk, gemeente Beverwijk.
Toponiem: Beverwijk Laan van Kanaän 55
Gemeente: Beverwijk
Onderzoeksmeldingsnummer Archis: 5161160100
Hoekcoördinaten: 105.220/500.883
105.279/500.812
105.260/500.796
105.200/500.868

Auteur: [redacted]
In opdracht van: Dhr. [redacted] (Pré Wonen) en [redacted] (Van Riezen en Partners)
Wetenschappelijke leiding: [redacted]
Illustraties: [redacted], tenzij anders vermeld.
Definitieve versie: 16 februari 2022
Oplage: 7
ISSN: 1572-3151

© Hollandia archeologen, Zaandijk 2022

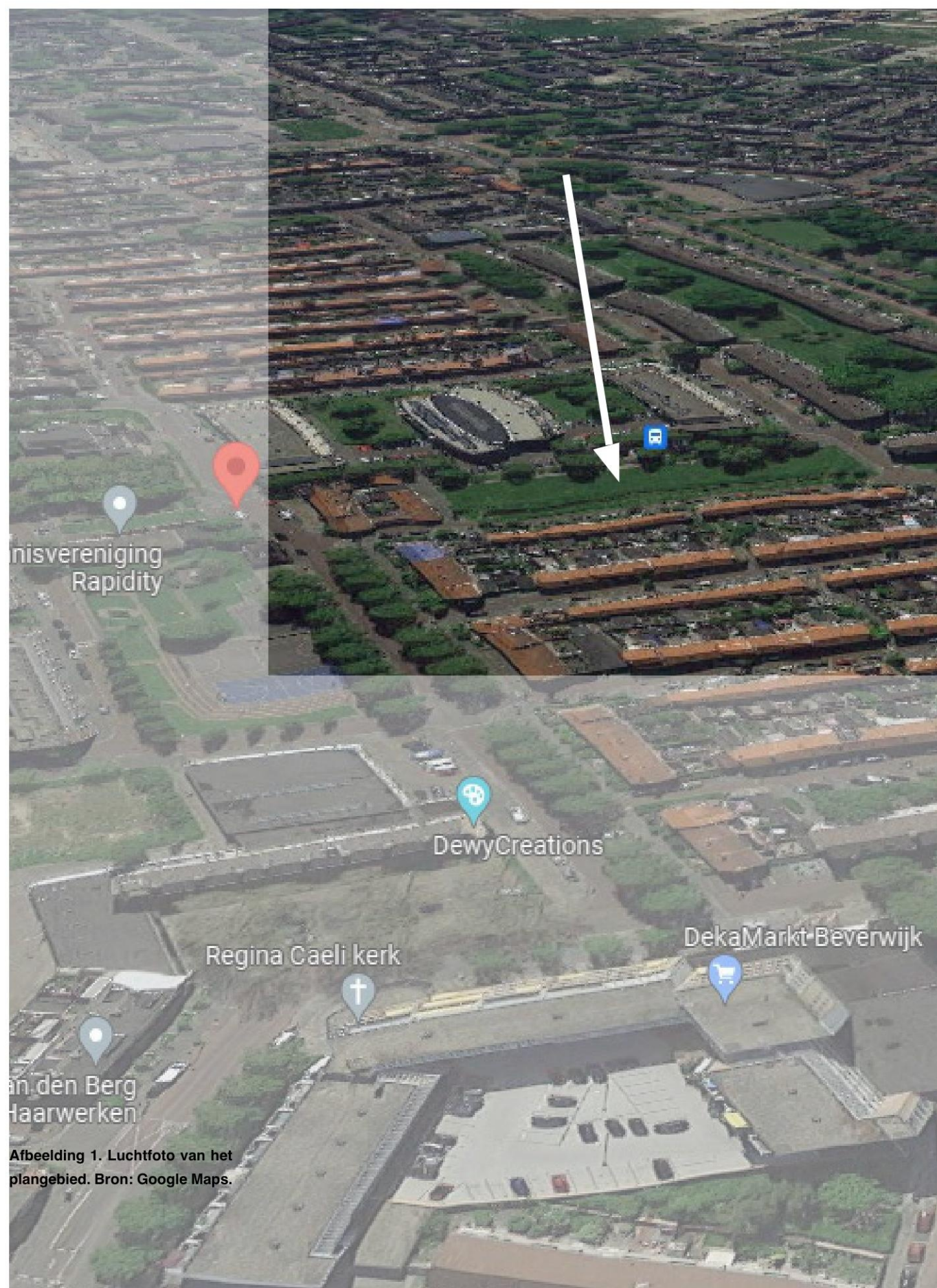
Tuinstraat 27a
1544 RS Zaandijk
☎ 075 - 622 49 57
✉ info@archeologen.com

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Het onderzoeksgebied	9
3. Beleid	11
4. Doel en methode	13
5. Aardwetenschappelijke gegevens	15
6. Historische gegevens	17
7. Archeologische gegevens	19
8. Archeologische verwachting	21
9. Conclusie en advies	23
Literatuurlijst	24
Bijlagen	25
Bijlage 1: Archeologische perioden	
Bijlage 2: Archeologische stappenplan	

Afbeelding 1. Luchtfoto van het plangebied. Bron: Google Maps.

SAMENVATTING

In februari 2022 heeft Hollandia Archeologen, in opdracht van [REDACTED] van Van Riezen & Partners namens dhr. [REDACTED] van Pré Wonen, een archeologisch bureauonderzoek opgesteld voor een plangebied aan de Laan van Kanaän in Beverwijk, gemeente Beverwijk (NH). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande realisatie van een nieuw appartementengebouw met 34 appartementen verdeeld over 4 woonlagen aan de Laan van Kanaän, ter hoogte van huisnummer 55.

Het plangebied ligt op een strandwal die vanaf 1825 v. Chr. gevormd is. Op basis van dit gegeven kan gesteld worden dat er geen resten uit de periode paleolithicum tot en met het neolithicum binnen het plangebied aanwezig zijn.

Vanaf de (midden en late) bronstijd was de strandwal een aantrekkelijke locatie voor vestiging van landbouwende samenlevingen. Voor de bronstijd is een middelhoge verwachting gegeven. Vooral archeologische resten uit de ijzertijd/Romeinse tijd worden veel aangetroffen in de omgeving van het plangebied. Voor het aantreffen van archeologische resten uit de ijzertijd/Romeinse tijd kan hierom een hoge verwachting worden gegeven.

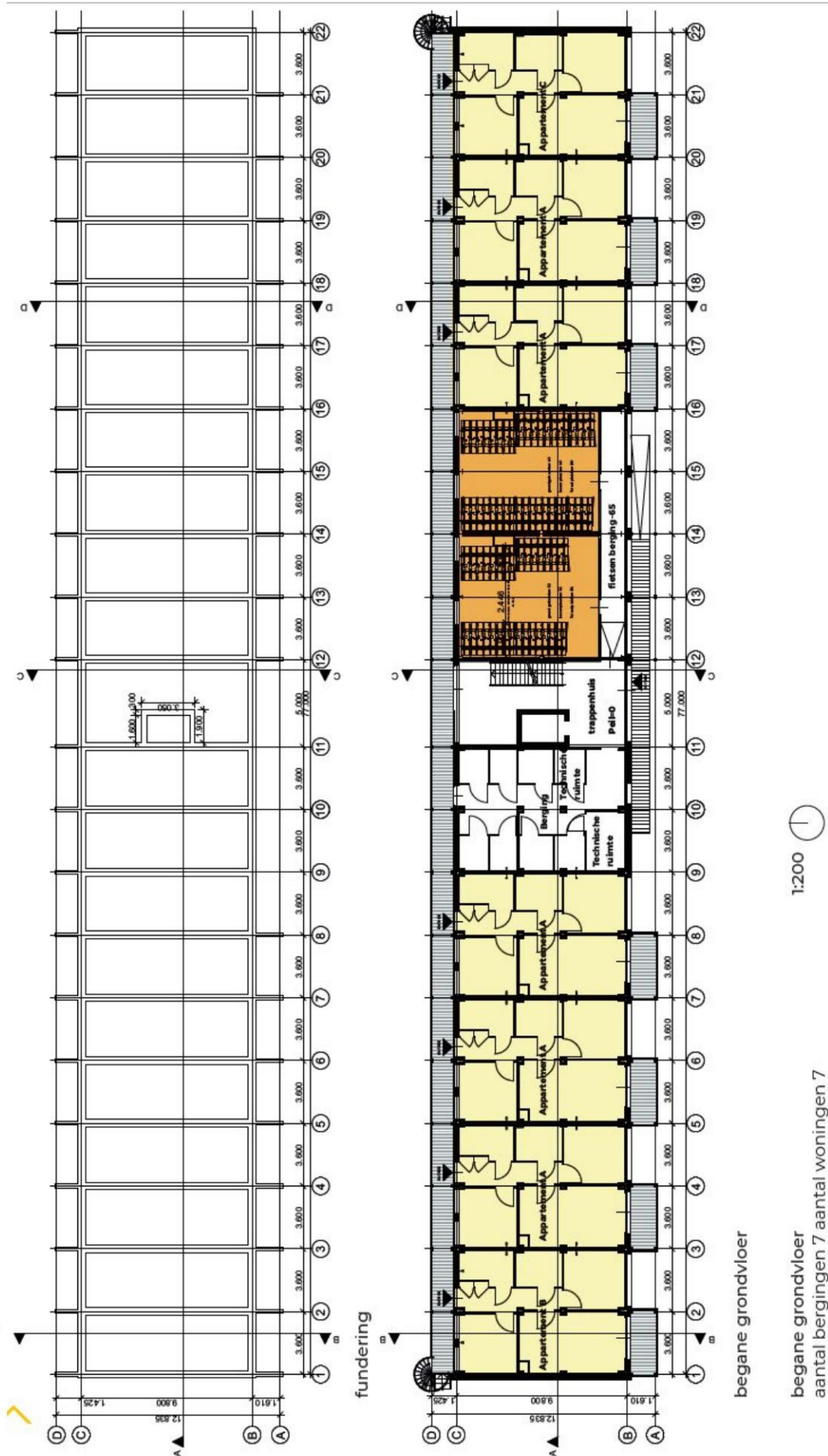
Het plangebied ligt ten noorden van de historische kern van Beverwijk. Uit bestudering van het historische kaartmateriaal komt naar voren dat het plangebied sinds het begin van de 19e eeuw tot ca. 1955-1962 onbebouwd was. Om de hoek van het plangebied, ter hoogte van de Grebbestraat 27, zijn echter wel twee akkerlagen aangeboord in de jonge duinafzettingen tussen 75-90 en 100-110 cm -mv en tussen 100-110 en 130-145 cm -mv. In ieder geval een van deze lagen kan in de nieuwe tijd worden gedateerd. Om deze reden is de verwachting op archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd vastgesteld op middelhoog.

Advies

Volgens het bestemmingsplan moet archeologisch onderzoek worden uitgevoerd bij werkzaamheden met een oppervlakte groter dan 2.500 m² en die dieper reiken dan 0,35 m. Met de bouw van het nieuwe appartementengebouw, met een bouwvlak van max. 1.705 m², wordt de oppervlaktegrens uit het bestemmingsplan niet overschreden. De diepte van de funderingen is nog niet bekend, maar die zullen naar verwachting wel de grens van 35 cm overschrijden. Aangezien de maximaal toegestane diepte- en oppervlaktegrens uit het bestemmingsplan met deze plannen niet worden overschreden is volgens de bestemmingsregels geen aanvullend archeologisch onderzoek noodzakelijk. Op grond van de resultaten van dit rapport zal het bevoegd gezag, de gemeente Beverwijk, een selectiebesluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

Afbeelding 2. Plantekeningen van de nieuwbouw. Bron: mailcorrespondentie opdrachtgever.

1

INLEIDING

In februari 2022 heeft Hollandia Archeologen, in opdracht van [redacted] van Van Riezen & Partners namens dhr. [redacted] van Pré Wonen, een archeologisch bureauonderzoek opgesteld voor een plangebied aan de Laan van Kanaän 55 in Beverwijk, gemeente Beverwijk (NH) (zie afb. 1, 3 en 4). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande realisatie van een nieuw appartementengebouw met 34 appartementen verdeeld over 4 woonlagen aan de Laan van Kanaän, ter hoogte van huisnummer 55 (zie afb. 2).

De hiermee gepaard gaande grondroering vormt mogelijk een bedreiging voor het archeologisch bodemarchief. Het bureauonderzoek brengt de bekende bodemkundige, historische en archeologische gegevens van het plangebied en de nabije omgeving in kaart om in een vroeg stadium een zo nauwkeurig mogelijk beeld te vormen van de eventueel te verwachten archeologische resten.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel te nemen archeologische vervolgstappen en waarover de gemeente Beverwijk uiteindelijk het definitieve besluit neemt. In ARCHIS3 is het onderzoek aangemeld onder onderzoeksmeldingsnummer 5161160100.

Afbeelding 3. Het plangebied op een luchtfoto. Bron: PDOK.

Afbeelding 4. Het plangebied op de open-topokaart. Bron: PDOK.

2

HET ONDERZOEKSGBIED

De onderzoekslocatie bevindt zich aan de Laan van Kanaän, ter hoogte van huisnummer 55, de Insulindestraat en de Schuurmanstraat (zie afb. 1, 3 en 4). De RD-coördinaten van het plangebied zijn: 105.220/500.883, 105.279/500.812, 105.260/500.796 en 105.200/500.868.

Huidige situatie

Het plangebied ligt nu braak. Volgens de opdrachtgever heeft er een flat met 36 woningen binnen het plangebied gestaan. Deze flat is ca. 10 jaar geleden gesloopt en sindsdien heeft er geen bebouwing meer binnen het plangebied gestaan.

Toekomstige situatie

Binnen het plangebied wordt een nieuw appartementengebouw gerealiseerd met 34 appartementen, verdeeld over 4 woonlagen. Het bouwvlak van het nieuwe gebouw zal een bouwvlak krijgen van maximaal 1.705 m². Er zal geen kelder worden aangelegd, maar er moet wel een liftput worden uitgegraven. Het is nog onzeker of er kruipruimtes zullen komen. De kabels en leidingen worden bij voorkeur direct onder de vloeren aangelegd, zodat ze goed bereikbaar zijn voor onderhoud en bij verstoppingen. Het is de bedoeling om het hele pand 40 cm 'op te tillen' zodat de woningen op de begane grond ook een balkon kunnen krijgen. De precieze dieptes van de funderingen, de liftput en een eventuele kruipruimte zijn op dit moment nog niet bekend.

Bekende vergravingen

Op de Verstoringsbronnenkaart zijn geen bekende vergravingen afgebeeld binnen het plangebied en er hebben ook geen landinrichtingsprojecten plaatsgevonden in de 20e eeuw (rce.webgispublisher.nl).

3

BELEID

In de Erfgoedwet stellen het Rijk en de provincie dat in het ruimtelijk beleid zorgvuldig met het archeologisch erfgoed moet worden omgegaan. Voor gebieden waar archeologische waarden voorkomen of waar reële verwachtingen bestaan dat er ter plaatse archeologische waarden aanwezig zijn, dient voorafgaand aan bodemingrepen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De uitkomsten van het archeologisch onderzoek dienen vervolgens volwaardig in de belangenafweging te worden betrokken (www.ruimtelijkeplannen.nl).

In 2006 hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland het beleidskader Landschap en Cultuurhistorie vastgesteld. Bij nieuwe ontwikkelingen dienen archeologische terreinen zoveel mogelijk behouden te blijven en ingepast te worden in de nieuwe ruimtelijke structuur. Terreinen van zeer hoge en hoge archeologische waarde dienen in het bestemmingsplan te worden opgenomen en beschermd. Bij ontwikkeling geldt dat werkzaamheden die kunnen leiden tot aantasting van de aanwezige waarden vergunningsplichtig zijn. Archeologische overblijfselen moeten door een archeologisch vooronderzoek in een zo vroeg mogelijk stadium worden gelokaliseerd. Waardevolle vindplaatsen die niet behouden kunnen blijven moeten voorafgaand aan de planuitvoering worden onderzocht door opgraving. De provincie bepleit om bij planontwikkeling de cultuurhistorische waarden in een zo vroeg mogelijk stadium te inventariseren en bij het ruimtelijk ontwerp zoveel mogelijk in te passen (www.ruimtelijkeplannen.nl).

In het plangebied geldt het bestemmingsplan 'Woongebied West' uit 2017. Binnen dit bestemmingsplan heeft het plangebied een 'Waarde-Archeologie 3' toegekend gekregen. In het belang van de archeologische monumentenzorg en ter voorkoming van onevenredige aantasting van aanwezige dan wel naar verwachting aanwezige archeologische waarden, is het verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning de volgende werken, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:

- het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,35 m en een oppervlakte groter dan 2.500 m²,
- tot de grondbewerkingen worden ook gerekend het woelen en draineren,
- het aanleggen, verbreden of verharderen van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen,
- het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse transport-, energie⁰ of telecommunicatieleidingen en de daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur.

De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien mede op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad (www.ruimtelijkeplannen.nl).

4

DOEL EN METHODE

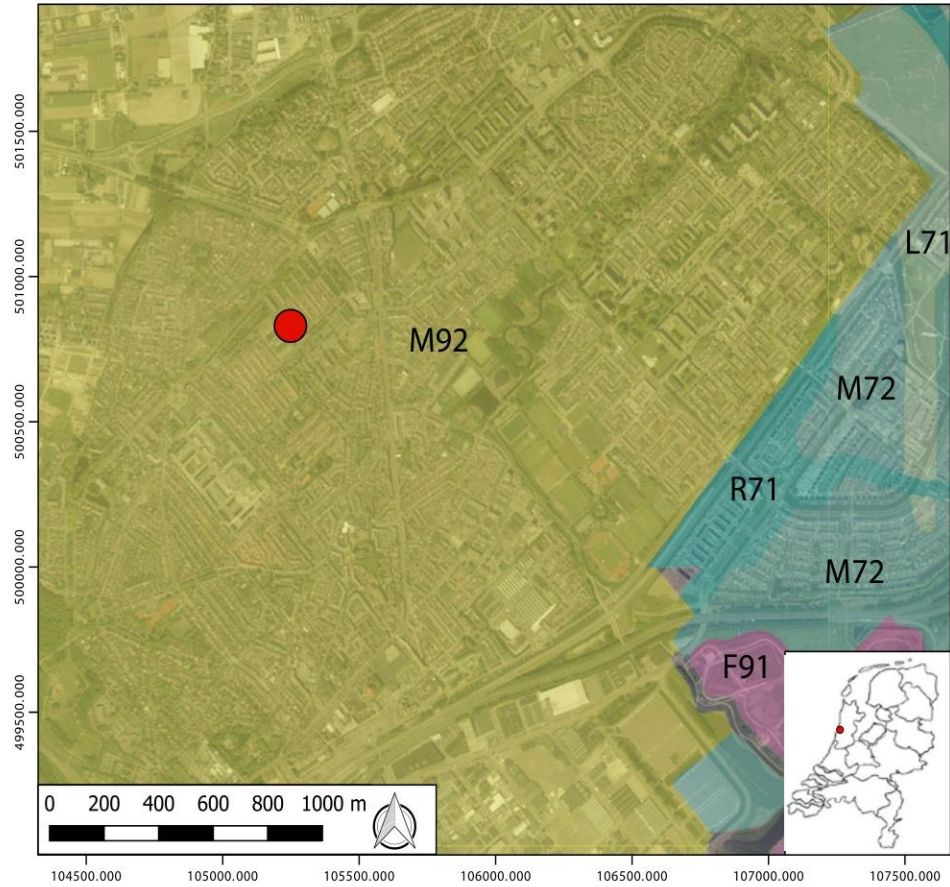
Het doel van een bureauonderzoek is om aan de hand van bestaande bronnen informatie te verzamelen over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen een bepaald gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het onderzoek en de vraagstelling dienen aanvullende gegevens verzameld te worden. Het bureauonderzoek resulteert in een rapport met een gespecificeerd verwachtingsmodel. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt een (selectie)advies gegeven. Het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Beverwijk, kan hierop een (selectie)besluit maken ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek. Tevens kan door middel van het bureauonderzoek in een vroeg stadium in de planvorming rekening gehouden worden met aanwezige archeologische waarden in de bodem.

Bij een bureauonderzoek worden, indien voorhanden, bronnen geraadpleegd die informatie verschaffen over de geologie en archeologie van het betreffende gebied. Onder andere wordt gebruik gemaakt van:

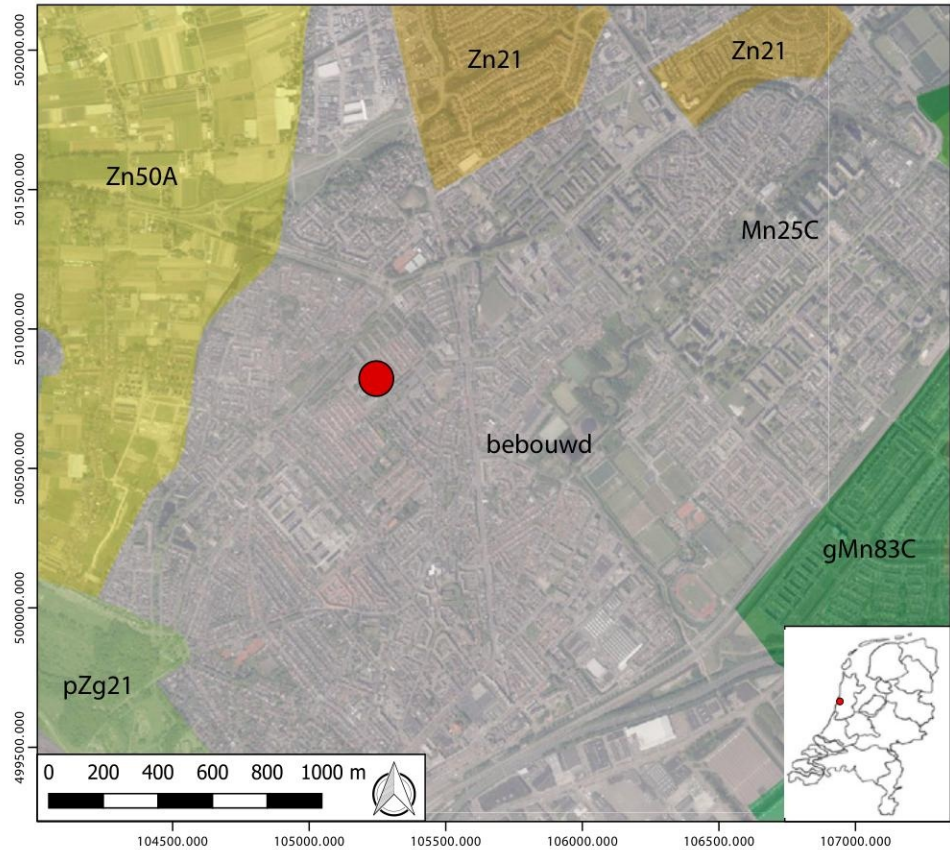
1. Kaartmateriaal, zoals bodemkundige, geomorfologische, geologische en historische kaartgegevens evenals beleidskaarten zoals gemeentelijke en provinciale verwachtingskaarten.
2. Gegevens omtrent eerder verricht onderzoek en vondstmeldingen in het gebied uit de database van het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS3) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).
3. Relevante geologische, historische en archeologische literatuur.

Afbeelding 5. Uitsnede van de geomorfologische kaart. Het plangebied is aangegeven met de rode stip. Bron: PDOK.

Afbeelding 6. Uitsnede van de bodemkaart. Het plangebied is aangegeven met de rode stip. Bron: PDOK.

5

AARDWETENSCHAPPELIJKE GEGEVENS

Type gegevens	Bron	Omschrijving
Geologie	et al. 2003;	Formatie van Naaldwijk; laagpakket van Zandvoort, formatie van Nieuwkoop
Geomorfologie (zie afb. 5)	Geomorfologische kaart van Nederland (PDOK)	Vlakte ontstaan door afgraving en/of egalisatie van duinen of strandwallen (M92)
Bodemkunde (zie afb. 6)	Bodemkaart van Nederland (PDOK)	Bebouwd, ten noordoosten 'vlakvaag-gronden; leemarm en zwak lemig fijn zand' (Zn21), ten noordwesten 'kalkhoudende vlakvaaggronden; matig fijn zand' (Zn50A)
Maaiveldhoogte	Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN)	3,1-3,3 m +NAP

Tabel 1. Samenvatting van de relevante aardwetenschappelijke gegevens over de regio van het plangebied.

Genese van het landschap

Het plangebied ligt ten noorden van het centrum van Beverwijk en is onderdeel van de grens van het westelijk veengebied. Deze grens is tot stand gekomen in het holoceen, net na afloop van de laatste ijstijd. Tot vroeg in de middeleeuwen maakte het deel uit van een veel groter veengebied dat zich achter een reeks strandwallen uitstrekte van Vlaanderen tot Noordwest-Duitsland. De zeespiegelstijging heeft bij het ontstaan van dit gebied een belangrijke rol gespeeld. De afzettingen die in relatie tot de zeespiegel zijn gevormd, worden tot de formatie van Naaldwijk gerekend. Tijdens de zeespiegelstijging in het midden-subboreaal (ca. 3.500 jaar geleden) werd een strandwallensysteem (oude strandafzettingen) ontwikkeld dat de grens vormde van het westelijk veengebied. Wanneer een strandwal hoog genoeg wordt en vaak genoeg droogvalt, kan een deel van het zand worden opgewaaid tot duinen. In en achter deze duincomplexen kunnen door de combinatie van omhoog komend kwelwater en uitblazing (tot het grondwaterniveau) lokaal meren ontstaan. Deze meren vormen humeuze afzettingen, die later bedekt worden door demigratie van de duincomplexen. Deze zandige humeuze lagen tussen de duinafzettingen worden gerekend tot de formatie van Nieuwkoop. Tijdens het laat-subatlanticum (ca. 800 jaar geleden) werden delen van dit oudere duinen-strandwallencomplex geërodeerd door een versneld stijgende zeespiegel. Hierdoor ontwikkelde zich een steiler kustprofiel waardoor een nieuwe periode van duinvorming begon. In deze periode werden de jonge duin- en strandwalcomplexen gevormd, vaak over de oudere systemen heen (Visser-Poldervaart et. al. 2004 en Horst 2011).

In het midden-subboreaal (ca. 3.500 jaar geleden) brak de zee (ten noorden van Beverwijk) door het toen aanwezige oude duin- en strandwallencomplex. Grote stukken veen werden weggeslagen en er ontstond een estuariumgebied dat de verbinding met de zee naar het achterland vormde, genaamd het Oer-IJ. De meren en geulen die toen zijn gevormd zijn voornamelijk opgevuld met mariene sedimenten. Wat betreft de bodemopbouw is in het gehele gebied het aan het oppervlak gelegen materiaal relatief kort geleden afgezet waardoor weinig bodemvorming heeft plaatsgevonden. Als gevolg daarvan ontbreekt een humeuze of humusrijke bovengrond (Visser-Poldervaart et. al. 2004 en Horst 2011).

De zuidelijker gelegen Breestraat volgt de rand van een parallel aan de kust gelegen strandwal. Deze strandwal is gevormd omstreeks 3.500 v. Chr. en breidde zich uit in westelijke richting tot 500 na Chr. (Vos 2015, p. 117-118). Op de strandwal konden zich lage duinen vormen; de oude duinen. De hoger gelegen strandwal en de oude duinen waren van oudsher aantrekkelijke vestigingsplaatsen. Vroege bewoning in de omgeving

van Beverwijk is vastgesteld in Velsbroek, op ca. 4 km ten zuiden van Beverwijk. Hier zijn sporen van bewoning aangetroffen uit omstreeks 2.900 v. Chr. (Ten Anscher en Bosman 2010, p. 178).

In Beverwijk zelf dateren de oudste sporen in de bronstijd. In de Breestraat/Peperstraat heeft in 2005 een archeologische opgraving plaatsgevonden. Hierbij zijn bewoningssporen met bijbehorend afval uit omstreeks 800 v. Chr. aangetroffen. Op ongeveer meter +NAP lagen twee akkerlagen, die met schoon stuifzand van elkaar waren gescheiden. De akkerlagen dateerden waarschijnlijk uit de ijzertijd/Romeinse tijd en bevonden zich op de flank van de strandwal (Vaars et al. 2006). Flanken van strandwallen waren vanwege de grondwaterstand meer geschikt om landbouw te bedrijven. De bewoning zelf zal op de hogere delen van de strandwal hebben gelegen. Door erosie of bewoning uit jongere perioden kunnen deze zijn verdwenen. Slechts dieper ingegraven sporen of lagere en afgedekte niveaus kunnen mogelijk bewaard zijn gebleven. Het aantreffen van een vuurstenen sikkel uit de late bronstijd/vroege ijzertijd in een laatmiddeleeuwse context gaf aan dat het mogelijk is dat prehistorische vondsten nog bewaard zijn gebleven (Salomons 2017, p. 5).

Geomorfologie en bodemkunde

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied in een uitgestrekte 'vlakte ontstaan door afgraving en/of egalisatie van duinen of strandwallen' (M92) (zie afb. 5). Op de bodemkaart is het plangebied niet geclassificeerd, omdat het in de bebouwde kom van Beverwijk ligt. Ten noordoosten van het plangebied liggen 'vlakvaakgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand' (Zn21) en ten noordwesten 'kalkhoudende vlakvaaggronden; matig fijn zand' (Zn50A) (zie afb. 6).

Grondboringen van www.dinoloket.nl

Boring 1 (Kuikensweg, maaiveld op 4 m +NAP)

70 cm zand en 140 cm zeer fijn matig humeus zand, behorend tot het laagpakket van Zandvoort binnen de formatie van Naaldwijk. 20 cm zandig veen, behorend tot de formatie van Nieuwkoop. Tot einde boring op 4 m -mv zeer fijn zwak humeus zand, weer behorend tot het laagpakket van Zandvoort binnen de formatie van Naaldwijk.

Boring 2 (Eenhoornlaan, maaiveld op 3,72 m +NAP)

13,3 m fijn zand, behorend tot het laagpakket van Zandvoort binnen de formatie van Naaldwijk.

Boring 3 (Eenhoornlaan, maaiveld op 2,00 m +NAP)

60 cm antropogene opgebrachte grond en 420 cm zand, behorend tot het laagpakket van Zandvoort binnen de formatie van Naaldwijk. 20 cm veen, behorend tot de formatie van Nieuwkoop. Vanaf 5 m -mv zwak zandige klei, behorend tot het laagpakket van Wormer binnen de formatie van Naaldwijk.

6

HISTORISCHE GEGEVENS

In de vroege middeleeuwen was Beverwijk onderdeel van een hofdomein genaamd 'Hofland', ofwel 'Sint-Agathendorp'. Binnen dit domein bestond een feodaal systeem waarbinnen ook 'Beverhem', een plaats met een kerk, viel. Deze nederzetting wordt voor het eerst vermeld in een historische bron uit 860 (Horst 2011).

In de late middeleeuwen breidt het IJ zich meer westwaarts uit. Dit had vermoedelijk te maken met stormvloed. De kracht van het water sleet de rand van de strandwal uit en hiermee ontstond het Wijkmeer. Op basis van de vondsten die zijn gedaan bij het archeologisch onderzoek voor de aanleg van de fietsenstalling op het Stationsplein is deze overstroming in de 14e-15e eeuw geplaagd. In deze periode was er al een tweede handelsnederzetting ontstaan langs de rand van het IJ, aan het Wijkmeer. Deze nederzetting, die bekend stond als 'Wijk', diende vermoedelijk als vergroting van de eerste nederzetting uit de 12e eeuw. die ter plaatse van het Slangenwegje en de huidige Breestraat/Handelsstraat was gelegen (Alders en van den Berg 2005).

Op 19 juni 1276 werd er door Floris V, graaf van Holland, toestemming gegeven voor het houden van een weekmarkt. In 1298 ontving 'Wijk' een stadskeur van graaf Jan I. Het is bekend uit de historische bronnen dat er tijdens deze markten een groot kruis werd opgericht (Alders en van den Berg 2005). Vanaf het einde van de 13e eeuw tot het eind van de 14e eeuw stond er aan de Breestraat een lakenhal en waren er elders in de straat al diverse soorten ambachtslieden werkzaam. Uit de historische bronnen is ook bekend dat er vis uit Wijk aan Zee werd bewerkt in Beverwijk en dat de enige leermarkt van Holland zich in deze straat bevond. In 1512 werd ongeveer 40% van Beverwijk in de as gelegd en vijf jaar later werd het plaatsje ook nog eens geplunderd door Friese zeeroovers onder leiding van Lange Pier. De Tachtigjarige Oorlog was echter de grootste aanslag op de stad. Na het doortrekken van Spaanse troepen in 1572 stond er geen huis meer overeind in Beverwijk. Mensen leefden daarna in kelders en de laatste schuren die gespaard waren gebleven (Plug 2015, p. 5).

Door de spectaculaire groei van Amsterdam en Haarlem kreeg Beverwijk nieuwe kansen. Steeds meer boeren uit de omgeving van Beverwijk gingen zich toeleggen op het verbouwen van tuingewassen, die dagelijks met schepen via het Wijkmeer en het IJ naar Amsterdam en Haarlem werden gebracht. In de daaropvolgende eeuwen slibde het Wijkmeer langzaam dicht en kwam de oever van het meer steeds verder oostelijk van de nederzetting te liggen. Om de toegang tot de haven toegankelijk te houden werd er een kanaal aangelegd met de naam De Pijp. Het dichtslibben van het Wijkmeer had voor Beverwijk negatieve gevolgen: de functie van Beverwijk als handelsplaats werd minder prominent, omdat het zijn belangrijkste waterroute naar de rest van Noord-Holland hiermee was kwijtgeraakt. Pas in de tweede helft van de 19e eeuw werd besloten dat het in stand houden van het Wijkmeer niet meer haalbaar was en dat het gebied moest worden ingepolderd (Salomons 2017, p. 5).

Historische kaarten

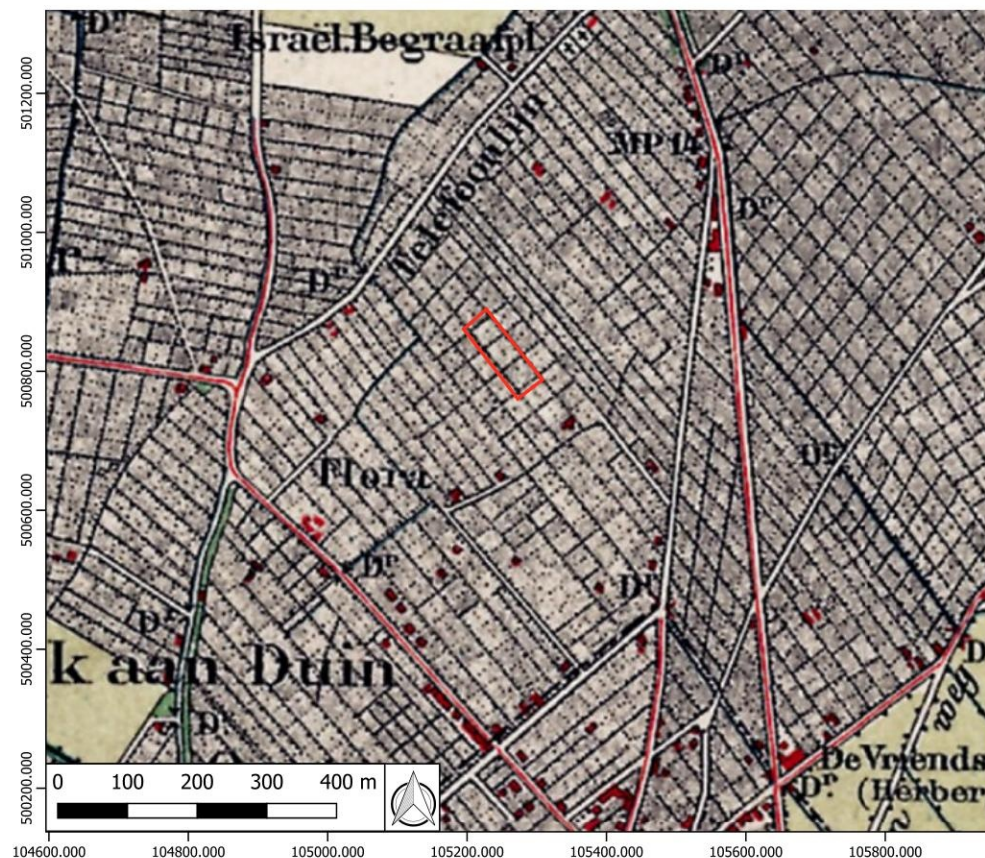
Het plangebied valt buiten het bereik van de bekende historische kaarten van Beverwijk door Jacob van Deventer (1560), Joan Blaeu (1649) en Hendrik de Leth (1729). Op de kadastrale minuut van 1811-1832 ligt het plangebied binnen perceel nr. 301; een onbebouwd perceel dat eigendom is van bakker Pieter Fijssen en geclassificeerd is als bouwland (zie afb. 7). Ook op de Bonnekaart van rond 1900 is het plangebied onbebouwd (zie afb. 8). Pas tussen 1955 en 1962 komt er voor het eerst bebouwing voor. Dit is de flat die ca. 10 jaar geleden gesloopt is.

Afbeelding 7. Uitsnede van de kadastrale minuut van 1811-1832. Noorden is boven, kaart is niet op schaal. Het plangebied is aangegeven met het rode kader. Bron: Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland.

Afbeelding 8. Uitsnede van het Bonneblad van rond 1900. Het plangebied is aangegeven met het rode kader. Bron: Topotijdreis.nl.

7

ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS

Het plangebied ligt niet binnen een archeologisch monument (AMK). Circa 200 meter ten zuidoosten van het plangebied ligt de meest noordelijke uitloper van de historische kern van het dorp Beverwijk, een archeologisch monument van hoge archeologische waarde (AMK 13949). De archeologische waarde van historische kernen bestaat uit de reeds aangetroffen of te verwachten aanwezigheid, boven of onder de grond, van bowhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen. Samen bevatten zij een veelheid aan historische informatie over de ouderdom en ruimtelijke ontwikkeling van de kern (ARCHIS3).

Binnen het plangebied heeft nog niet eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden. In de nabije omgeving zijn wel een aantal vondstmeldingen en onderzoek gedaan (zie afb. 9):

Vondstmeldingen

Aan de Alkmaarseweg 311 is bij het slaan van een bron in de tuin van het perceel (inheems) Romeins aardewerk aangetroffen uit het midden van de Romeinse tijd (2930404100). Het betrof handgevormd inheems Romeins aardewerk, fragmenten van een bord en een kom van terra sigillata en fragmenten van een grijze ruwwandige wrijfschaal. In 1983 is door de AWN in een rioolsleuf aan het Raamsveld inheems Romeins aardewerk aangetroffen (2776887100) (ARCHIS3).

Aan de Wilgenhoflaan zijn door de AWN waarnemingen gedaan tijdens rioolwerkzaamheden in 1993 (2946646100). Op een diepte van 1,2 m onder het straatniveau bevond zich een zwarte venige laag waarin op een plaats eergetouwkrassen werden waargenomen. In deze laag zijn verder nog enige ijzertijd-scherven en botmateriaal verzameld. De laag correspondeert met de op verschillende plaatsen in de omgeving vastgestelde prehistorische akkerlaag (Archeologische Kroniek van Holland over 1993, p. 379).

Booronderzoeken

Aan de Wijk aan Duineweg is een karterend booronderzoek uitgevoerd (2391496100). Onder de geroerde toplaag zijn twee afwijkende lagen aangetroffen die mogelijk van antropogene aard zijn. Het betreft een grijsbruine laag van 19 cm op 0,85 cm -mv die correspondeert met een donkergrijze laag op 1,0 m -mv en een zandige veenlaag van 16 cm dik op 114 cm -mv. Tijdens dit onderzoek kon de aard van deze lagen niet met zekerheid worden vastgesteld (Salomons 2013).

Bij een verkennend booronderzoek aan de Grebbestraat zijn intacte afzettingen van de jonge duinen met daarin/daarop twee akkerlagen uit de nieuwe tijd aangetroffen op respectievelijk tussen 75-90 en 100-110 cm -mv en tussen 100-110 en 130-145 cm -mv (4894575100). Uit de bovenste akkerlaag is een Goudse pijpensteel afkomstig uit 1700-1800. Hoewel in de onderste laag geen vondsten zijn aangetroffen, ligt de datering van deze laag ligt vermoedelijk eveneens in de nieuwe tijd, al kan een oudere datering niet worden uitgesloten (Vaars 2020). Het vervolgonderzoek (IVO-P, 5121754100) is zeer recent uitgevoerd en hier zijn enkel de 'eerste bevindingen' van beschikbaar: het plangebied is verstoord tot de ontgravingsdiepte, maar in diepere kijkgaatjes is een onverstoord landschap aangetroffen en hierbij is een (waarschijnlijk) prehistorisch spaandoosje gevonden.

Bij een verkennend booronderzoek aan de Grote Houtweg en de Kingsford Smithstraat

Afbeelding 9. Overzicht van alle onderzoeken en vondstmeldingen in de omgeving van het plangebied, zoals genoemd in hoofdstuk 7.

(4038444100). Binnen dit plangebied is sprake van een meerlagig en deels verstoord pakket duinzand en tot 2,5-3,0 m -mv zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen (Teekens 2017). Aan de Jan de Windstraat 2 is een verkennend booronderzoek uitgevoerd waarbij een mogelijke akkerlaag is aangetroffen op 90 cm -mv, welke wordt afgedekt door eolische en mariene afzettingen (4000470100) (Hagens en van der Feest 2017).

8

ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Periode	Verwachting	Diepte	Omschrijving van de te verwachte resten
Paleolithicum-mesolithicum	Laag	n.v.t.	n.v.t.
Neolithicum	Laag	n.v.t.	n.v.t.
Bronstijd	Middelhoog	Vanaf 85-90 cm -mv	Nederzettingssporen, ploegsporen, cultuurlagen, sloten, greppels, kuilen, begravingen, vuursteen, aardewerk, botmateriaal, natuursteen, voorwerpen van gewei, been, hout, metaal en leer, archeobotanisch materiaal.
IJzertijd/Romeinse tijd	Hoog	Vanaf 85-90 cm -mv	Nederzettingssporen, ploegsporen, cultuurlagen, sloten, greppels, kuilen, begravingen, waterputten, aardewerk, botmateriaal, natuursteen, voorwerpen van gewei, been, hout, metaal en leer, archeobotanisch materiaal.
Middeleeuwen en nieuwe tijd	Middelhoog	Direct onder het maaiveld.	Nederzettingssporen (muurwerk, funderingen, kelders, uitbraaksleuven, paalkuilen etc.), sloten, ploegsporen, cultuurlagen, greppels, kuilen, begravingen, water- en beerputten, aardewerk, botmateriaal, glas, natuursteen, bouw materiaal, voorwerpen van gewei, been, glas, metaal, hout en leer, aanplempingslagen, archeobotanisch materiaal

Het plangebied ligt op een strandwal die vanaf 1825 v. Chr. gevormd is. Op basis van dit gegeven kan gesteld worden dat er geen resten uit de periode paleolithicum tot en met het neolithicum binnen het plangebied aanwezig zijn. De archeologische verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum en nederzettingen uit het neolithicum is hierom laag.

Vanaf de (midden en late) bronstijd was de strandwal een aantrekkelijke locatie voor vestiging van landbouwende samenlevingen, met name op de hoger gelegen delen ter plaatse van de historische kern van Beverwijk ten zuiden van het plangebied. Voor de bronstijd is een middelhoge verwachting gegeven omdat het plangebied zich buiten dit gebied van de historische kern bevindt, maar archeologische resten uit deze periode kunnen in principe wel worden aangetroffen binnen het plangebied. Vooral archeologische resten uit de ijzertijd/Romeinse tijd worden veel aangetroffen, onder andere in het gebied van de historische kern, maar ook zeker in de omgeving van het plangebied. Voor het aantreffen van archeologische resten uit de ijzertijd/Romeinse tijd kan hierom een hoge verwachting worden gegeven.

Het plangebied ligt ten noorden van de historische kern van Beverwijk. Uit bestudering van het historische kaartmateriaal komt naar voren dat het plangebied sinds het begin van de 19e eeuw tot ca. 1955-1962 onbebouwd was. Om de hoek van het plangebied, ter hoogte van de Grebbestraat 27, zijn echter wel twee akkerlagen aangeboord in de

jonge duinafzettingen tussen 75-90 en 100-110 cm -mv en tussen 100-110 en 130-145 cm -mv. In ieder geval een van deze lagen kan in de nieuwe tijd worden gedateerd. Om deze reden is de verwachting op archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd vastgesteld op middelhoog.

9

CONCLUSIE EN ADVIES

In februari 2022 heeft Hollandia Archeologen, in opdracht van [REDACTED] van Van Riezen & Partners namens dhr. [REDACTED] van Pré Wonen, een archeologisch bureauonderzoek opgesteld voor een plangebied aan de Laan van Kanaän in Beverwijk, gemeente Beverwijk (NH). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande realisatie van een nieuw appartementengebouw met 34 appartementen verdeeld over 4 woonlagen aan de Laan van Kanaän, ter hoogte van huisnummer 55.

Het plangebied ligt op een strandwal die vanaf 1825 v. Chr. gevormd is. Op basis van dit gegeven kan gesteld worden dat er geen resten uit de periode paleolithicum tot en met het neolithicum binnen het plangebied aanwezig zijn. De archeologische verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum en nederzettingsresten uit het neolithicum is hierom laag.

Vanaf de (midden en late) bronstijd was de strandwal een aantrekkelijke locatie voor vestiging van landbouwende samenlevingen, met name op de hoger gelegen delen ter plaatse van de historische kern van Beverwijk ten zuiden van het plangebied. Voor de bronstijd is een middelhoge verwachting gegeven omdat het plangebied zich buiten dit gebied van de historische kern bevindt, maar archeologische resten uit deze periode kunnen in principe wel worden aangetroffen binnen het plangebied. Vooral archeologische resten uit de ijzertijd/Romeinse tijd worden veel aangetroffen, onder andere in het gebied van de historische kern, maar ook zeker in de omgeving van het plangebied. Voor het aantreffen van archeologische resten uit de ijzertijd/Romeinse tijd kan hierom een hoge verwachting worden gegeven.

Het plangebied ligt ten noorden van de historische kern van Beverwijk. Uit bestudering van het historische kaartmateriaal komt naar voren dat het plangebied sinds het begin van de 19e eeuw tot ca. 1955-1962 onbebouwd was. Om de hoek van het plangebied, ter hoogte van de Grebbestraat 27, zijn echter wel twee akkerlagen aangeboord in de jonge duinafzettingen tussen 75-90 en 100-110 cm -mv en tussen 100-110 en 130-145 cm -mv. In ieder geval een van deze lagen kan in de nieuwe tijd worden gedateerd. Om deze reden is de verwachting op archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd vastgesteld op middelhoog.

Advies

Volgens het bestemmingsplan moet archeologisch onderzoek worden uitgevoerd bij werkzaamheden met een oppervlakte groter dan 2.500 m² en die dieper reiken dan 0,35 m. Met de bouw van het nieuwe appartementengebouw, met een bouwvlak van max. 1.705 m², wordt de oppervlaktegrens uit het bestemmingsplan niet overschreden. De diepte van de funderingen is nog niet bekend, maar die zullen naar verwachting wel de grens van 35 cm overschrijden. Aangezien de maximaal toegestane diepte- en oppervlaktegrens uit het bestemmingsplan met deze plannen niet worden overschreden is volgens de bestemmingsregels geen aanvullend archeologisch onderzoek noodzakelijk. Op grond van de resultaten van dit rapport zal het bevoegd gezag, de gemeente Beverwijk, een selectiebesluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

LITERATUURLIJST

Alders, G.P. en G. van den Berg (2005). *Bureauonderzoek naar de archeologische waarde van de locatie Breestraat/Peperstraat, Beverwijk*, SCENH-rapport cultuurhistorie 33, Wormer.

Anscher, ten T.J., en W.J. Bosman (2010). *Vlaardingen- en Enkelgrafcultuur in Velsbroek, gemeente Velsen*, in: T. de Ridder (red.) (2010). *Vlaardingencultuur*, Veghel, Westerheem special nr. 2.

Hagens, D en N.J.W. van der Feest (2017). *Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen Jan de Windstraat 2 te Beverwijk*, Roermond.

Horst, M. (2011). *Gemeente Beverwijk, een historisch-geografisch inventarisatie*, Onderzoeks- en Adviesbureau Cultuurland Advies.

Plug, M.C. (2015). *Historisch Bodemonderzoek Breestraat met aanloopstraten en deel Zeestraat te Beverwijk*, projectnummer 154019, IJmuiden.

Salomons, K.T. (2013). *Inventariserend veldonderzoek middels karterende boringen aan de Wijk aan Duineweg in Beverwijk, gemeente Beverwijk*, Hollandia reeks nr. 447, Zaandijk.

Salomons, K.T. (2017). *Programma van Eisen Breestraat Rioolbegeleiding*, Zaandijk.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (2016). *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.1. SIKB, Gouda.

Teekens, P.C. (2017). *Inventariserend veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen woningbouw Grote Houtweg en Kingsford Smithstraat te Beverwijk*, Heerenveen.

Vaars, J.P.L. (2006). *Archeologische opgravingen aan de Breestraat/Peperstraat te Beverwijk*, Hollandia reeks 100, Zaandijk.

Vaars, J.P.L. (2020). *Archeologisch booronderzoek herinrichting Grebbestraat te Beverwijk, gemeente Beverwijk (NH)*, Leek.

Visser-Poldervaart, M., G.P., Alders, M., Diepeveen-Jansen, M. Reneerkens, & R., Schrijvers (2004). *Cultuurhistorisch kader voor het bestemmingsplan Beneluxlaan*. SCENH-rapport cultuurhistorie 52.

Vos, P. (2015). *Origin of the Dutch Coastal Landscape: Long-term landscape evolution of the Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeogeographical map series*, Barkhuis.

Websites

www.AHN.nl

ARCHIS3

<https://bagviewer.kadaster.nl>

www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl

www.dinoloket.nl

PDOK

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

BIJLAGEN

Inhoudsopgave

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 2: Archeologisch stappenplan

BIJLAGE 1: ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

26

Nieuwe tijd	C	1.850-heden		NIEUWE TIJD	
Nieuwe tijd	B	1.650-1.850			
Nieuwe tijd	A	1.500-1.650			
Late-Middeleeuwen	B	1.250-1.500		MIDDELEEUEWEN	
Late-Middeleeuwen	A	1.050-1.250			
Vroege-Middeleeuwen	D	900-1.050			
	C	725-900			
	B	525-725			
	A	450-525			
Laat-Romeinse tijd	B	350-450		ROMEINSE TIJD	
	A	270-350			
Miden-Romeinse tijd	B	150-270			
	A	70-150			
Vroeg-Romeinse tijd	B	25-70			
	A	12-25			
Late-IJzertijd		12 na Chr.-250 v. Chr.		IJZERTIJD	
Midden-IJzertijd		500-250			
Vroege-IJzertijd		800-500			
Late-Bronstijd		1.100-800		BRONSTIJD	
Midden-Bronstijd	B	1.500-1.100			
	A	1.800-1.500			
Vroege-Bronstijd		2.000-1.800			

Laat-Neolithicum	B	2.450-2.000		MESOLITHICUM NEOLITHICUM	
	A	2.850-2.450			
Midden-Neolithicum	B	3.400-2.850			
	A	4.200-3.400			
Vroeg-Neolithicum	B	4.900-4.200			
	A	5.300-4.900			
Laat-Mesolithicum		6.450-4.900		MESOLITHICUM	
Midden-Mesolithicum		7.100-6.450			
Vroeg-Mesolithicum		8.800-7.100			
Laat-Paleolithicum	B	18.000-8.800		PALEOLITHICUM	
	A	35.000-18.000			
Midden-Paleolithicum		300.000-35.000		PALEOLITHICUM	
Vroeg-Paleolithicum		-300.000		PALEOLITHICUM	

BIJLAGE 2: ARCHEOLOGISCHE STAPPENPLAN

In het “stappenplan archeologie” wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied.

Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke-orderingsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RCE, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- * Aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat in verband met het bepalen van het onderzoekskader.
- * Beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens.
- * Beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch geografische gegevens.
- * Een korte impressie over de onstaansgeschiedenis van het landschap.
- * Een impressie van de bewoningsgeschiedenis.
- * Beschrijven bekende archeologische waarden.
- * Archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RCE. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan.
- * Archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewoningssporen uit het verleden.
- * Beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden.
- * Aan de hand van de door de RCE ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch onderzoek in aanmerking.
- * Aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart.
- * Rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolgtraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

27

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapsgewijs wordt bekeken óf er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA).

Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- * non-destructieve methoden: geofysische methoden ;
- * weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- * destructieve methoden: proefsleuven.

Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Nadere toelichting onderzoeksmethoden: 1 en 2: Bij non-destructieve methoden moet men denken aan elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden, eventueel in combinatie met remote sensing technieken.

Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het “belopen” van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn. De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek. Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven. Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).